

Տ. ԹՈՐԳՈՄ ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐԺԻ ԹԻՇԱՏԱԿԻՆ

Մի նոր եւ անդրամանեի կորուստ, մի նոր եւ անողորհ հարուած Հայ Եկեղեցուն։ Մայր Աթոռն ույրի, եւ Երուսաղէմի պատրիարքութիւնը՝ որ կուռած է օթանդակ լինել բոլոր այն գէպցում ուր կաշկանդուած կաթողիկոսութիւնը չէ կարող լսելի անել իր ձայնը՝ զրկուեց իր կոչման բարձրութեան վերայ կանգնած եւ հեղինակութեամբ այնքան զօրաւոր, այնքան ձեռնհաս ղեկավարից։

Պէտք էր երկարամեայ ծանօթութիւն եւ ոչ քննող աչքի զննութիւն։ Առաջին տեսութիւնն եւթ բաւ էր համոզուելու որ հանգուցեալը սովորական եկեղեցական չէր, մի ցայտուն գէմք էր, մարմնացած պատկառանք հոգեւոր հօր բոլոր եւ անթերի բարեմասնութիւններով։ Եկեղեցականները շատ ենք տեսել եւ ճանաչել մօտէն թէ հեռուէն, բայց լուսահոգի պատրիարքի նման քէրին ենք հանդիպել մի քաջատիկ երեւոյթ էր, վսեմ պատկեր ճշմարիտ վեցարաւորի։ Դրաւիչ տեսքը, մեղմ բնաւորութիւնը, խօսելու եւ ճառելու ինքնայատուկ կերպը, շարժուածքն ու կեցուածքը շնչում էին անուշաթիւն եւ ջերմ վիճակներ։

Կան հոգեւորականներ եւ սակաւ չեն, որոնց ինքնութեան գրեթէ միակ վիպականը սեւ զգեստն է։ Այլապէս աշխարհիկ են հոգով եւ մտքով, անգամ նիստ ու կացով։ Ո՛րքան հեռու էր այդպիսիներից ողբացեալը։ Իսկական հոգեւոր տէր էր, գիտակից իր կոչման վսեմութեան, գերազանցօրէն գիտակից։ Համոզմունքով էր հագել

զիս խաղաղեցնելու բարեկամութիւնն ինծի բրած ըլլալէ ետք։ Եթէ հետազային կերպայ, իր տառապալից օրերուն, իրեն քիչ մը զօրավիզ եւ սփոփանք ըլլալ, կը մտածեմ հիւսման՝ որովհետեւ մտածած չէի այն ատեն՝ թէ ասիկա եղաւ ղոյզն հատուցում մը ինձմէ՝ փոխան իր ինծի մատուցած փրկարար ծառայութեան...

Եւ ասիկա նոր՝ կամ հին՝ պատճառ աւելի կ'ըլլայ հիւսման՝ որպէսզի խօրապէս զգամ իր մահուան վիշտը։

սքեմը եւ սրբութեամբ ծառայեց նրան։ Ընտրած կուռեմ իր զարդարանքն էր եւ ինքն եղաւ զարդարանք իր կոչման։

Զգայուն հոգին, նրազգաց միտքը շատ օրօրուեցին վերջին ժամանակ սեւ սեւ յուզումներով, էլ միաժամին տխուր կացութիւնը, հայրապետի խորհրդաւոր անէականը, Ամերիկայի խռովութիւնները որ դարձրին եկեղեցին, խաղաղութեան եւ հաշտութեան այդ սրբազան տաճարը, բորբոքուած եւ անխոհեմ կրքերի մրցարան, անտեսելով աւելոր եկեղեցու պատիւը, չխնայելով տեսնել մթութիւններ հայրապետական նուիրակի, այդ լուսաւոր ճահի մէջ, խորապէս ցնցեցին հանգուցեալին եւ թերեւս ամառն չմնացին նրա աղէտալի վախճանին։

Շիջած պատրիարքը գիտէր լինել բարեկամ, ջերմ եւ հաւատարիմ բարեկամ։ Շատերի թուին, ինձ եւ պատուեց իր թանգազին զգացումներով։ Մշտական գրութեամբ տեղեակ կը պահէր իր ծրագիրներն գրական թէ հասարակական։ Յուսանք որ իր յաջորդը կը շարունակէ անվրէպ ընթանալ նոյն շաւղով, ինչպէս հանգուցեալը հետեւեց իր նախորդին, իր հոգեւոր ծնողին եւ կ'իրագործէ անկատար մնացած գործերը։ Դուրեան եւ Թորգոմ պատրիարքները լուսատու ճրագներ եղան հինաւուրց վանքի համար, պանծացուցին նրա անունը նոր եւ մեծ փայլով, հիացում եւ ականածանք ազդելով ոչ միայն ազգային, այլ եւ օտար եւ խիստ պահանջկոտ շրջաններում։ Օճեսայ հայոց վանքը, եւ Թորգոմ պատրիարքն ինձ ընդունեց պարզ եւ մեծ արժանապատուութեամբ։ Լաւագոյն տպաւորութիւններս այնտեղ ստացայ ամբողջ ճանապարհորդութեան ընթացքին, ասաց ինձ անցեալ տարի Միւրիայից դարձած մի օտար եկեղեցական եւ մեծ գիտնական։

Մաղթենք որ Երուսաղէմի Միաբանութիւնը արժանաւոր յաջորդ ընտրելով կարենայ պահել իր անունը այն բարձրութեան վերայ, որին հասցրին երջանկայիշատակ վերջին երկու պատրիարքները։ Այս կը լինի լաւագոյն պսակը ողբացեալ պատրիարքի թարմ շիրմին։